

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jernej Razboršek

Lasswellova politična psihologija in policy znanost

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jernej Razboršek

Mentor: doc.dr. Tomaž Deželan

Lasswellova politična psihologija in policy znanost

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

Za nastanek tega dela bi se v prvi meri želel zahvaliti svoji mami in očetu za potrpežljivost in dolgoletno vzpodbudo ter inspiracijo pri študiju, kakor tudi svojemu mentorju dr. Tomažu Deželanu in vsem prijateljem, kateri so vsa ta leta potrpežljivo prenašali moje poskuse akademskih pogovorov, kateri so se vse prehitro razvili v monologe.

Lasswellova politična psihologija in policy znanost

Harold D. Lasswell je eden izmed vidnejših osebnosti na področju družboslovja prejšnjega stoletja. V začetku svojega ustvarjanja je bil pod izjemnim vplivom lastnega mentorja, a se je sorazmerno hitro osvobodil in nadaljeval svojo akademsko kariero, bolj kot ne samostojno. Ravno zaradi njegovega širokega spektra zanimanja na področju družboslovja, obsega njegov znanstveni opus izjemno veliko število objavljenih del, katera se nanašajo na mnoga področja raziskovanja, kakor tudi mnoge znanstvene discipline. Ker je eden izmed prvih avtorjev, ki so se ukvarjali s področjem politične psihologije, kakor tudi policy znanosti, je nadvse pomembno vprašanje, do kakšne mere je vplival na nadaljnji razvoj le-teh. Kot izjemen metodolog pa je pripomogel tudi k vzpostavitvi in uveljavitvi vsebinske analize. Tako bomo v tem delu poskušali prikazati povezave med avtorjevimi izhodiščnimi idejami oz. koncepti na področju teh disciplin in sodobnim pojmovanjem, kakor tudi raziskati, do kakšne mere so le-ta vplivala na njihov razvoj. Obenem nas je zanimalo, kakšna je zdajšnja uporabnost Lasswellovih konceptov oz. kako so se spreminjali tekom časa in razvoja družboslovja nasploh.

KLJUČNE BESEDE: Harold D. Lasswell, politična psihologija, policy znanost.

Lasswell's political psychology and policy science

Harold D. Lasswell is one of the prominent personalities in the field of social science in the last century. In the beginning of his academic career he was h under the influence of his mentor, but in short he reached maturity and continued his path more or less independently. Because of his vast spectrum of interests his science opus concludes an astonishing number of published works, which incorporate a broad specter of research fields and relate to many scientific disciplines. He was also an accomplished methodologist and in that sense contributed to the foundation and enforcement of the use of content analysis. Lasswell is one of the first authors who took interest in the early development of the fields of political psychology and policy sciences. Therefore we are not only interested in the interconnections between the early conceptions in both fields and the influence on their development, but also to which degree are they still in use and in the manner in which they changed.

KEYWORDS: Harold D. Lasswell, political psychology, policy science.

KAZALO

1	UVOD	6
2	METODOLOŠKO - HIPOTETIČNI OKVIR	8
2.1	Raziskovalni problem	8
2.2	Raziskovalno vprašanje.....	8
2.3	Raziskovalne metode	8
2.4	Sestava diplomske naloge.....	9
3	TEORETIČNA IZHODIŠČA.....	10
3.1	Kdo je Harold D. Lasswell?	10
3.1.1	Akademsko ustvarjanje.....	11
3.1.2	Prispevki na področju policy znanosti	14
3.1.3	Prispevki na področju politične psihologije.....	14
3.2	Moderna politična psihologija	15
3.2.1	Metodologija politične psihologije.....	16
3.2.2	Kaj je psihopatologija	17
3.3	Moderna politična psihologija in psihoanaliza.....	17
3.4	Policy znanost	18
3.4.1	Razvoj policy znanosti	18
3.4.2	The Policy Orientation.....	19
4	ANALIZA	23
4.1	Razčlenitev poglavij dela <i>Psychopathology and Politics</i>	23
4.2	Korelacija konceptov med prvo fazo Lasswellove kariere in sodobne politične psihologije	25
4.3	Korelacija konceptov med drugo fazo Lasswellove kariere in sodobne policy znanosti.....	27
4.4	Metodološke korelacije oz. razlike	27
5	ZAKLJUČEK.....	29
6	LITERATURA	32

1 UVOD

Harold D. Lasswell je ena izmed nedvomno bolj znanih imen v družboslovju. Med družboslovci je najbolj znan po svojih prispevkih k razvoju komunikoloških in policy znanosti. Vsekakor pa so za njegovo prepoznavnost ključnega pomena vsa področja znanosti, s katerimi se je ukvarjal. Kot bomo videli tekom dela, je kot strokovnjak na področju ekonomije, kasneje politologije, ter prava imel širok spekter znanja iz različnih smeri družbolovnih ved.

Tako bi lahko rekli, da je Harold D. Lasswell vsekakor oseba, ki je razumela pomen besede interdisciplinarnost. Nekateri izmed avtorjev, kot je recimo Almond (1987, 249), ki je napisal eno izmed njegovih biografij, ga uvršča med »šest kreativnih inovatorjev na področju družbenih ved 20. stoletja«, kar samo potrjuje navedeno dejstvo njegove multidisciplonarnosti preko skoraj celotnega spektra družboslovnih ved. Farr in drugi (2006, 579) pišejo o raziskavi iz leta 1963, ki je Lasswella postavila na drugo mesto najbolj vplivnih politologov pred letom 1945, in na šesto mesto po letu 1945. Tako se je tekom svojega ustvarjanja aktivno udeleževal tudi na področju prava, ekonomije, politologije, antropologije in sociologije. Ob tem pa ne smemo zanemariti njegovih prispevkov na področju metodologije znanstvenega raziskovanja, saj je eden izmed prvih razvil metodo vsebinske analize, katera je postala ena izmed pomembnejših metod družboslovnega raziskovanja v določenih znanosti. To ustvarjanje pa ni bilo nič kaj bolj pomembno od njegovega zgodnejšega obdobju ustvarjanja.

Pomembno je, da razumemo Lasswella in njegovo delone samo v smislu takratnega časa, torej časa, ko so bile posledice prve svetovne vojne še dobro vidne, ko se je politično ozračje ponovno zaostrovalo v obdobju med obema svetovnima vojnama, ko je divjala druga svetovna vojna, ko so ZDA tekmovali z Sovjetsko zvezo za svetovno hegemonijo, in ko je bil svet v nenehni nevarnosti in prehajal iz krize v krizo, temveč tudi v smislu enega najhitrejših razvojev znanosti v človeški zgodovini. V tem času so začele nastajati nove znanstvene smeri, katerih glavna skrb je bila uveljavitev v svetu znanosti napram starejšim vedam, kot njim enakim, kar je dajalo posebno težnjo po filozofski oziroma metodološko epistemološki utemeljitvi le-teh.

Namen tega dela je tako preučiti vpliv Lasswellovih zgodnjih del, v katerih se ukvarja z določenimi koncepti politične psihologije, kakor tudi policy znanosti, in tako poiskati korelacije med njimi ter izpostaviti epistemološke razlike. Za razumevanje korelacij pa je pomembno, da razumemo tako postulate in razvoj sodobne politične psihologije, kakor tudi sodobne policy znanosti. Njegova dela pa je prav tako potrebno razumeti skozi okvirje ravoja znanosti in predominantne znanstveno epistemološke paradigme. V tem smislu je seveda nujno pregledati, kakšni so današnji trendi navezave konceptov in teorij, z namenom podkrepitve dognanji takratnih del izpod peresa Harwarda D. Lasswella.

2 METODOLOŠKO - HIPOTETIČNI OKVIR

2.1 Raziskovalni problem

Harold D. Lasswell se v svojih zgodnjih deli ukvarjal pretežno s področjem, ki ga Ascher in Hirschfelder-Ascher (2004, 23) označita kot navidezno ad hoc reševanje konkretnih političnih bitk in javnopolitičnih konfliktov. Pri tem izpostavljata dejstvo, da se njegova začetna dela v marsičem razlikujejo od kasnejših, v katerih vzpostavi okvir policy znanosti.

Ravno omenjena začetna dela, ki se naslanjajo na dela S. Freuda in tako predstavljajo nam drugačen pristop k znanosti, postavljajo vprašanje relevance v sedanjosti, ko se družbene vede vedno bolj nagibajo k trdim pozitivističnim metodam (della Porta in Keating 2008b, 25–6). Tako nas zanima, ali je zgodnja koncepcija politične psihologije po Lasswellu imela vpliv na današnjo koncepcijo politične psihologije, kakor tudi na koncepte sodobne policy znanosti.

2.2 Raziskovalno vprašanje

Naše raziskovalna vprašanja tako izhajajo iz zgoraj omenjenih dejstev in se glasijo: 1. »Ali obstaja povezava med začetnimi deli Harold D. Lasswella in sodobnimi koncepti politične psihologije in policy znanosti?; 2. Na katerih področjih jih je mogoče zaslediti?; 3. Koliko so njegove teorije danes relevantne danes?«

2.3 Raziskovalne metode

Za potrebe pisanja pričujočega diplomskega dela bosta pomembni dvi deli H. D. Lasswella, kakor tudi aktualna literatura, nanašujoča se na le-ti deli, ter na področja policy znanosti in politične psihologije.

Glavni metodološki poudarek bo na analizi in interpretaciji primarnih in sekundarnih virov, torej analizi vsebine. Takšna analiza bo temeljila na deskriptivni metodi. Sledila bo metoda kompilacije, kar je moč doseči s pregledom ugotovitev drugih avtorjev, torej meta analize. Na koncu pa bomo s pomočjo sinteze poskušali povezati ugotovitve v smiselno celoto.

Kot pravi Hollis (2002, 76) je pri relevantnosti izbire interpretativne metode pomembno opozoritina dejstvo, da »resnice nikoli ni pred nobeno interpretacijo«, kakor tudi, da »zaznavati ne pomeni zgolj registrirati, ampak tudi presoјati, na kaj se pojmi nanašajo. Poјme nekako priskrbi um in ker odločajo o tem, kaj počnemo s svetom, niso samo služabniki izkustva« (Hollis 2002, 77). Po Bevirju in Rhodesu (2002, 131) je interpretativnost pomembna, saj človeških dejanj ne moremo razumeti brez razumevanja relevantnih pomenov, kar jo naredi primerno za raziskovanje vseh področji politologije.

Ker gre v našem primeru za interpretacijo določenih monografij oz. člankov avtorja, se bomo pri tem navezovali na Gadamerja (Virk 2003, 215), ki govori, da »ko interpretiramo kakšno literarno delo, to vedno počnemo z vnaprejšnjim razumevanjem« in izpostavlja pomembnost tega, »ker je tradicionalni objektivistični model znanstvenega pristopa - tudi v hermenevtiki - nekako tak, da si je treba prizadevati za objektivno rekonstrukcijo izvirnega pomena dela, pri tem pa izključiti interpretove lastne predsodke« (Virk 2003, 215). Tako je razumevanje po njegovem vedno zgodovinsko, saj je »predsodek, interpretovo vnaprejšnje vedenje, nekaj, česar se ne le ni treba znebiti, ampak je to celo nemogoče« (Virk 2003, 215).

2.4 Sestava diplomske naloge

V uvodnem delu diplomskega dela bomo poskušali izpostaviti raziskovano problematiko in osmisliti izbrano raziskovalno področje. Sledila bodo tri poglavja, ki bodo predstavila posamične koncepte glede vseh treh področij raziskovanja. Ta bodo predstavila življenje in delo H. D. Lasswela ter njegove pomembne prispevke k znanosti, kakor tudi orisala njegove glavne koncepte na področju policy znanosti in politične psihologije, pri čemer bodo poglavja razdeljena na smiselna podpoglavja. Sledila bo analiza, ki bo vsebovala primerjavo pristopov in postulativnih paradig, ter navezava le-teh na aktualna področja omenjenih znanstvenih disciplin. Diplomsko nalogo bomo zaključili s poskusom sinteze ugotovitev, pridobljenih skozi analizo, kakor tudi s kratko obnovitvijo opravljenega dela .

3 TEORETIČNA IZHODIŠČA

Za razumevanje celotne povezanosti vseh področij raziskovanja se zdi na začetku smiselno seznaniti s Lasswellovim življenjem v celoti, kakor tudi z njegovo širšo okolico, sodelavci in duhom časa. Za utemeljitev takšnega pristopa se lahko naslonimo na novi historizem, ki govori, da je »literarno besedilo razumljeno kot produkt in funkcionalna komponenta družbenih in političnih formacij in sodeluje pri konstrukciji čuta neke kulturne realnosti. Zato ju najbolj zanima dvojje: vloga zgodovinskega konteksta pri interpretaciji literarnih besedil in vloga literarne retorike pri interpretaciji zgodovine« (Virk 2003, 235). Iz tega razloga se bomo v veliki meri navezovali na Lasswellovo biografijo izpod peresa njegovega dolgoletnega sodelavca Gabriela Almonda (1987), ki ga je osebno poznal in spremljal dolga leta tekom njegovega ustvarjanja, s čimer to delo predstavlja dobro podlago z argumentom poglobljenega poznavanja Lasswella samega. Almond tako razdeli njegovo življenje v tri karijerne faze, ki se v večji meri skladajo z delitvijo drugih avtorjev, in delujejo konsistentno na podlagi njegovega fokusa raziskovanja in ustvarjanja. V dodatno pomočnem bo tudi McDougalov (1979) članek, izdan kot priznanje avtorju, ter njegova kasnejša biografija Mutha in drugih (1989).

3.1 Kdo je Harold D. Lasswell?

Harold D. Lasswell se je rodil leta 1902 v zvezni državi Illinois v Združenih državah Amerike. Kot otrok je odraščal v okolici, ki je bila intelektualno vzpodbujajoča za njegov razvoj. Njegova mati je bila učiteljica, oče duhovnik. V času svojega odraščanja je nanj v veliki meri vplival stric - zdravnik, ki je bil podrobneje seznanjen z deli S. Freuda (Almond 1987, 249–50), in mu je podaril prvo knjigo njegovih predavanj z Univerze v Clarcu (Muth in drugi 1989, 3), katera je nedvomno vplivala na njegovo zgodnje navdušenje nad avtorjem. Pri 16-ih letih se je vpisal na Univerzo v Chicagu.

Njegovo akademsko izobraževanje na Univerzi v Chicagu mu je omogočilo spoznati mnoge izmed pomembnih osebnosti družboslovja takratnega časa. Med njimi najdemo realista in empiricista Jamesa Tuftsa in Georga Herberta Meada, s katedre za ekonomijo (na kateri je Lasswell tudi diplomiral), Jacoba Vinera, Johna M. Clarka,

Harrya Alvina Millisa in Chesterja Wrighta, ter na katedri za politologijo, Henrya Pratta Judsona in Charlesa Edwarda Merriama (Almond 1987, 250).

Tekom svojega podiplomskega študija na čikaški univerzi je bil zelo aktiven v svojem raziskovalnem delu, tokrat na katedri za politologijo, na kateri so ga leta 1926 imenovali za asistenta. Leta 1927 je doktoriral z delom *Propaganda Technique in the World War*, kar mu je omogočilo nadaljevanje študija v obdobju med 1927 - 1928, ko je večino časa preživel v Berlinu in se seznanjal s psihoanalitičnimi koncepti (Almond 1987, 250–3).

V času svojega bivanja v Evropi je med drugim obiskal Dunaj, Budimpešto in Prago, kjer je spoznal mnoge pomembne osebe in akademike takratnega časa, kot so Adolf Adler, Anna Freud, Hans Kelsen, Eduard Hitschmann, Wilhelm Stekel. »Obiskal je tudi mnoge psihoanalitične krožke, kjer ga je tudi analiziral sam Theodor Reik. V Budimpešti pa se je srečal z Drs. Ferenczi in Roheimom, kateri mu je dal tudi napotke kako preučevati politike iz analitičnega zornega kota« (Muth in drugi 1989, 10). Prva faza Laswellovega ustvarjanja se tako konča leta 1938, ko zapusti Univerzo v Chicagu, in združi moči s psihiatrom Harryjem Stackom Sullivanom in antropologom Edwardom Saphirjem (Almond 1987, 259–60).

Druga faza njegove kariere se je po Almondu (1987, 261) začela z gostujočimi predavanji na Pravni fakulteti Univerze v Yaleu. V tem obdobju je po večini sodeloval pri raziskovalnih programih Kongresne knjižnice in ameriškega Ministrstva za pravosodje, kasneje pa tudi z drugimi različnimi državnimi službami.

Njegova tretja faza se je začela z zaposlitvijo na Pravni fakulteti Univerze v Yaleu leta 1946, kjer je opravljal poklic profesorja prava vse do leta 1970, ko se je upokojil. S tem pa ni prekinil svojega raziskovalnega, temveč z njim nadaljeval še naslednjih sedem let. Zaradi pljučnice je decembra 1978 umrl v New Yorku (Almond 1987, 263–5, Muth in drugi 1989, 27).

3.1.1 Akademsko ustvarjanje

Ob pregledu Laswellovega akademskega ustvarjanja lahko, v navezavi z njegovo življenjsko zgodbo, zlahka vidimo, kako so se področja interesa počasi spreminjala glede na zunanje okoliščine. Tako vidimo, da se je njegova prvotna zagnanost za ekonomska vprašanja usmerila na področje politologije že v času njegovega študija.

Kot omenjeno je po tem, ko je nadaljeval podiplomski študij na katedri za politologijo, imel nanj izjemen vpliv njegov profesor in mentor Charles Edward Merriam (Almond 1987, 250–1). Lasswell je tako sodeloval pri njegovih mnogih raziskovanjih, med njimi je potrebno izpostaviti Merriamov manifest z naslovom *The Present State of the Study of Politics*, kjer izpostavlja dva koraka preučevanja politike, in sicer da le-ta s pomočjo socioloških in psiholoških pristopov razlaga politično vedenje, kakor tudi željo po vpeljevanju kvantitativnega raziskovanja v preučevanje političnih fenomenov (Almond 1987, 250–1).

Tabela 3.1: Pregled najpomembnejših monografij Harold D. Lasswella

Prva faza	Propaganda Technique in the World War	1927
1918 - 1938	<i>Psychopathology and Politics</i>	1930
	<i>World Politics and Personal Insecurity</i>	1934
	<i>Politics: Who Gets What, When, and How</i>	1936
Druga faza	The Language of Politics; Studies in Quantitative Semantics	1949
1938 - 1946	The Policy Sciences	1950
Tretja faza	Power and Personality	1948
1946 - 1978	Studies in World Public Ord	1960
	In Defense of Public Order: The Emerging Field of Sanction	1961
	Law and Public Order in Space	1963
	Human Rights and World Public Order: The Basic Policies of an International Law of Human Dignity	1977

Vir: Almond (1987).

Pomen Merriama za Lasswellovo nadaljnje delo lahko vidimo že v uvodu k omenjeni raziskavi vplivnosti med politologi. V kategoriji najbolj vplivnih politologov pred letom 1945 Laswella prekaša zgolj Merriam (Farr in drugi 2006, 579). Tako lahko sklepamo da je ravno vplivnost njegovega mentorja vzpodbudila Lasswella, da je bila njegova doktorska disertacija usmerjena v raziskovanje tehnik propagande v svetovni vojni, in se je tako nanašala na Merriamove interese, in nosi naslov *Propaganda Technique in the World War* (Almond 1987, 252).

Pri svojih 28 letih starosti je Lasswell izdal knjigo z naslovom *Psychopathology and Politics* (Lasswell 1960), ki je prvič izšla leta 1930, in katere nastanek se v veliki meri navezuje na raziskave, ki jih je opravljal v času svojega podoktorskega študija v Berlinu (Almond 1987, 254). Slednje temeljijo na vzpodbudah njegovega mentorja Merriama po novih prijemih pri raziskovanju politike (Almond 1987, 254, Lasswell 1960, 270). Na podlagi svojih teoretičnih dognanj je leta 1934 izdal knjigo z naslovom *World Politics and Personal Insecurity* (Almond 1987, 257). Leta 1936 je sledila monografija z naslovom *Politics: Who Gets What, When, and How* in je nekakšno logično nadaljevanje prejšnje knjige (Almond 1987, 259).

Čas Lasswellove druge karierne faze moramo razumeti v luči okoliščine - vzpon nacizma in druge svetovne vojne, ki se je razbohotila po starem kontinentu. Tako se Lasswell v tem času bolj posveti preučevanju komunikacije in dela v večini za Ameriško vlado. Kot posebni Lasswellov dosežek pa Almond (1987, 267) še posebej izpostavi dejstvo, da je njegova metoda kvantitativne vsebinske analize bila sprejeta kot legitimno dokazno sredstvo na zveznih sodiščih v ZDA. Tako ni nenavadno, da se je Lasswell v tem času posvetil predvsem študijam na področju komuniciranja, ki jih je strnil v monografiji z naslovom *The Language of Politics; Studies in Quantitative Semantics*, ki je izšla leta 1949.

Akademsko delo je nadaljeval tudi v svoji tretji karierni fazi, ki se je začela leta 1946, ko je postal profesor na Pravni fakulteti Univerze v Yaleu. Po Almondu (1987, 264–5) predstavlja ravno monografija, izdana leta 1948, z naslovom *Power and Personality* enega izmed njegovih najpomembnejših prispevkov na pravnem področju. Avtor med drugimi izpostavlja še naslednja dela s področja preučevanja prava in pravnih procesov: *Studies in World Public Order* (1960); *In Defense of Public Order: The Emerging Field of Sanction Law* (1961); *Law and Public Order in Space* (1963); in *Human Rights and World Public Order: The Basic Policies of an International Law of Human Dignity* (1980).

Lasswellova bibliografija obsega približno 60 avtorskih monografskih del, čeprav je pri določenih le sodeloval pri njihovem nastanku, obenem pa je objavil približno 300 člankov z različnih področij družboslovja (Almond 1987, 265, Muth in drugi 1989)

3.1.2 Prispevki na področju policy znanosti

Njegov najpomembnejši prispevek k nastanku in razvoju policy znanosti predstavlja delo v njegovi drugi in tretji karierni fazi. Kot poudarja Almond (1987, 263), so ravno raziskave, ki je opravljal v tem času, pripeljale do izdaje knjige z naslovom *The Policy Sciences*, ki je vsebovala takrat »najmodernejše analize metodologije družbenih ved« (Almond 1987, 263).

McDougal (1979, 677) argumentira, da Lasswell sicer ni bil odvetnik, a je ravno s svojim konceptom razširitve razumevanja javnih politik pomembno prispeval k razvoju policy znanosti. Njegova želja je bila, da bi policy znanost postala »v zadostni meri dosledna, a hkrati ekonomična in da bi bila sposobna identificirati avtoritativne odločitve v širšem družbenem procesu, kateri na to formulacijo vplivajo« (1979, 677). Lasswell tako ravno s svojim vztrajanjem na deliberativnem fokusu v fazi formulacije in implementacije ustvari enega izmed najbolj pomembnih prispevkov k policy znanosti.

3.1.3 Prispevki na področju politične psihologije

Lasswellovo ustvarjanje, ki se navezuje na politično psihologijo, je v veliki meri vezano ravno na njegovo koncepcijo prava in javnopolitičnega procesa ter ugotavljanja vloge posameznika v interakciji z družbo. Takšna koncepcija je tesno povezana z željami Merriama, ki je stremel k konsolidaciji družboslovnih znanosti kot disciplin (tudi v metodološkem smislu).

Lasswell se je s koncepti psihologije in sociologije ukvarjal v svoji prvi fazi, ko je bil še študent oz. je deloval v okviru Univerze v Chicagu. V tem času je nastala tudi ena izmed njegovih najbolj pomembnih knjig, vezanih na tematiko politične psihologije, in sicer delo z naslovom *Psychopathology and Politics*, v katerem se Lasswell ukvarja s pristopom razlage političnega, kar imenuje *konfigurativna analiza*. Ravno s tem delom se Lasswell po mnenju Daviesa (Muth in drugi 1989, 11) predstavi kot »utemeljitelj politične psihologije«. Nasprotno pa ga nekateri avtorji (Jost in Sidanius 2004, 3, Deutsch in Kinnvall 2002, 15) izpostavijo zgolj kot prvega ameriškega političnega psihologa.

Almond (1987, 252) razlaga, da je nastanek tega dela povezan s interesi Lasswellovega učitelja Merriama, ki je kazal izjemno zanimanje za povezave med psihološkimi in osebnimi vidiki voditelja. S tematiko se je Lasswell tako obsežno

ukvarjal, kar je botrovalo nastanku številnih člankov z omenjenega področja, ki so kot zbirka predstavljeni prav v knjigi *Psychopathology and Politics*.

3.2 Moderna politična psihologija

Moderna politična psihologija je sorazmerno mlada veda, saj njena uveljavitev sega v obdobje med obema svetovnima vojnama (Deutsch in Kinnvall 2002, 15) in predstavlja sinergijo dveh znanstvenih disciplin, psihologije in politologije. Politična psihologija tako predstavlja vedo, ki s svojo interdisciplinarnostjo povezuje te dve disciplini, a obenem vključuje tudi druge, kot sta sociologija in antropologija (Cottam 2010, 10). Opisana sinergija med dvema vedama je simbiotična. Psihologija ima tako s pomočjo politične teorije možnost, da svoje teorije preverja na množicah ali posameznikih v okviru njihovega političnega vedenja, medtem ko si politologija pomaga s psihološkimi teorijami, ko poskuša razlagati politično vedenje in dogajanje (Cottam 2010, 10).

Pri tem Jost in Sidanius (2004, 1) ponudita širšo definicijo politične psihologije in pravita, da je politična psihologija »dinamična podveda, ki se ubada z načini, kako človeško vedenja vpliva na politične institucije in kako le-te vplivajo na človeško vedenje nazaj«.

Cottamova (2010, 6) natančneje postavlja začetek politične psihologije v začetek 20ih let prejšnjega stoletja, ko se je področje začelo razvijati na podlagi preučevanja osebnosti in politike, predvsem na podlagi psihoanalitičnih študij političnih voditeljev. Takšna interpretacija tako Lasswella postavlja v same začetke razvoja politične psihologije, tako časovno, kakor tudi tematsko, česar dokaz je ravno delo *Psychopathology and Politics*.

Za boljše zgodovinsko razumevanje razvoja politične psihologije pa Cottamova (2010, 6) razdeli nastajanje in razvoj vede na štiri valove, pri čemer se je ravno prvi val ukvarjal s prej omenjenimi psihobiografijami posameznikov in prisotnostjo psihopatologijeter njenim vplivpm na politično odločanje.

Drugi val je zajemal štirideseta in petdeseta leta 20. stoletja. Za to obdobje je značilno poglobljeno zanimanje za volilno obnašanje posameznika ter raziskovanje javnega mnenja v ZDA, kar je pripeljalo do začetka uporabe dognanj tistega časa za analizo politične socializacije, vloge medijev pri vplivu na politična stališča, rasnih

stališč v ZDA in še mnogih drugih področij (Cottam 2010, 6). Za tretji val pa je značilno, da so se raziskave ukvarjale predvsem s vprašanjem mednarodnih odnosov v luči vzajemne ameriško - sovjetske percepcije drugega, krize v Vietnamu, saj se je pojavil v šestdesetih letih 20. stoletja (Kelman 1965; White v Cottam 2010, 6). Tako se je politična psihologija vse do danes ukvarjala tudi s področji razumevanja »preteklih vojn, odločanje v času kriz, nacionalizma, etničnih konfliktov, terorizma in široke palete tem s področja mednarodnih odnosov« (Cottam 2010, 6).

3.2.1 Metodologija politične psihologije

Jost in Sidanius (2004, 1) poudarjata, da metodologija in teorija politične psihologije ni omejena samo na njej lastno področje raziskovanja, temveč si sposoja teoretične, kakor tudi metodološke koncepte, s področij mednarodnih odnosov, antropologije, sociologije, organizacijskega obnašanja, ekonomije, zgodovine in filozofije. V sami zasnovi uporablja metode, ki so lahko popolnoma kvantitativne, kakor tudi kvalitativne.

Kot poudarjata Jost in Sidanius (2004, 2), vsebuje veda kot takšna mnoge kontroverznosti in nerešene probleme, katerih rešitev vidita prav v prihodnjih generacijah političnih psihologov. Ti problemi se neposredno navezujejo na pristranskost raziskovanja zaradi raziskovalčevih lastnih vrednot in ideoloških prepričanj. Sears (Jost in Sidanius 2004, 2) pa dodaja, da je »biti odkrit glede svojih lastnih teoretičnih in znanstvenih prioritet mnogo bolj zdravo, kot jih zakriti pod krinko znanstvene objektivnosti in ignorirati znanstvena dognanja, ki se nam zdijo neokusna«.

Ob tem McGuire (Jost in Sidanius 2004, 23) izpostavljata tri časovna obdobja sodelovanja politologije in psihologije. Prva se nanaša na časovno obdobje med 4štiridesetimi in petdesetimi leti 20. stoletja, ko prevladujejo okoljski deterministi, ki podarjajo vpliv narave pred vplivom vzgoje. Takšno raziskovanje nastane na podlagi želje »marksistov, psihoanalitikov in političnih psihologov po razumevanju izvora fašizma, ki je ležala v senci druge svetovne vojne«. Drugo obdobje, med šestdesetimi in sedemdesetimi leti prejšnjega stoletja, je tako prežeto z deli teoretikov racionalne izbire, v osemdesetih in devetdesetih letih pa nastopi obdobje socialne kognicije/politične ideologije. Tako je v tem času vpliv eksperimentalne

socialne psihologije še posebej močan, močan pa je tudi fokus na posameznikovo prejetje in procesiranje informacij, katere se navezujejo na pojem političnega.

McGuire (2004, 28) ugotavlja, da je imela psihoanalitična teorija izjemen vpliv na razvoj zahodnoevropskih in severnoameriških družbenih ved. Pri tem izpostavlja ravno Lasswella, ki ga imenuje za očetovsko figuro, torej osebnost, katera je pripomogla k populariziranju del S. Freuda na področju politologije. Bendix (McGuire 2004, 28) ga tako izpostavlja kot ključnega za prevpraševanje o tem, kako oralne, analne in genitalne frustracije pomagajo oblikovati ego, superego in ono, ter kako se to posledično kaže na primeru političnih voditeljev.

3.2.2 Kaj je psihopatologija?

Bergner (1997, 235) ugotavlja, da ne obstaja sodobna definicija psihopatologije. Zanj se kot sinonimi uporabljajo abnormalnost ali duševne motnje. S stanjem nedefiniranosti oz. nezedinjenjem stroke po točnem pomenu besede prihaja do določenih problemov v okvirju znanstvenega preučevanja psihopatologije. Problem je ravno v nedorečenosti skupnega pomena, saj na primer behavioristi vidijo psihopatologijo kot posledico neprilagojenega obnašanja (Bergner 1997, 235), sociologi pa kot odklonskost. Bergner (1997, 241) tako poskuša postaviti skupno definicijo pomena pojma, ko pravi, da ima posameznik prisotno psihopatologijo, če ima »znatne težave pri sposobnosti udeleževati se v deliberativni akciji in znotraj socialne prakse v družbi. Tako samo bistvo psihopatologije ne leži v določenem obnašanju posameznika, temveč v nesposobnosti odnosa.« Definicijo navezuje na S. Freuda, ki pravi, da je psihopatologija »nesposobnost ljubiti in/ali delati« (Bergner 1997, 241).

3.3 Moderna politična psihologija in psihoanaliza

Kot pravi Lohmann (1988, 54–5), imata politična psihologija in psihoanaliza na prvi pogled le malo skupnega, a pri podrobnejšem pregledu ugotavlja, da Freudova teorija, ki govori o podzavestnem življenju posameznika, daje dobre iztočnice, katere je mogoče uporabiti tudi pri predmetu preučevanja politične psihologije.

Tako so bile psihoanalitične metode preučevanja mnogokrat uporabljene kot metoda preučevanja na polju politične psihologije. Politični psihologi so uporabljali metodo psihobiografije, ki je preučevala življenjsko zgodbo posameznika – voditeljev in

pomembnih političnih osebnosti, in na podlagi tega sklepala na določene karakteristike. Cottamova (2010, 16–8) nadalje opozarja, da ni nujno, da pristop psihobiografije temelji na psihoanalitičnih predpostavkah obrambe ega, temveč da lahko tak način preučevanja pripelje do zaključkov na podlagi osebnostnih motenj. Zaradi izjemne kritike Freudovega pristopa k preučevanju, predvsem na podlagi argumentacije o neznanstvenosti, so sčasoma psihoanalitični pristop v politični psihologiji nadomestile druge perspektive pogleda na podzavest, pri tem pa se nekatere močno naslanjajo na metodo TAT testa in vsebinsko analizo.

3.4 Policy znanost

3.4.1 Razvoj policy znanosti

Za očeta koncepta policy znanosti mnogi štejejo ravno H. D. Laswella (Parsons 2005, 18–20), ki je s svojim člankom leta 1970 v prvi številki revije *Policy Sciences le-to konoslidiral*, saj je podal glavne smernice takrat nove discipline. V bistvu pa je njegova prva koncepcija discipline nastala že leta 1951 (deLeon in Vogenbeck 2007, 3) in sicer z objavo v zborniku z naslovom *The Policy Sciences* (Lerner in Lasswell 1951) ter s člankom *The Policy Orientation* (Lasswell 1951).

Fink - Hafner (2007, 13–4) povzame njegove usmeritve policy znanosti:

- Problemski pristop (usmeritev v reševanje družbenih problemov);
- Predmet preučevanja: znanstveni študij oblikovanja in izvajanja javnih politik (predvsem policy proces, temeljni družbeni konflikti, socialne inovacije);
- Metode preučevanja: kvantitativne in kvalitativne, nujnost multimetodskega pristopa in upoštevanja kompleksnosti družbenih problemov, ter širših okoliščin (kontekstov), v katerih nastajajo;
- Vrednostna opredeljenost - policy analiza Ni vrednostno nevtralna, prizadevati si mora predvsem za izboljšanje prakse demokracije, spoštovanja človekovih pravic, človeškega dostojanstva, za delovanje v korist blaginje;
- Profesionalizacija: policy analitiki naj upoštevajo znanja vseh znanstvenih disciplin, ki lahko prispevajo k reševanju družbenih problemov, ob tem pa naj se usposablajo v posebnih pristopih, metodah in tehnikah, ki jih je razvila policy analiza. Slednje pomeni tudi negovanje timskega dela in dopolnjevanje posebnega znanja posamičnih znanstvenih disciplin in z nadaljnjim izobraževanje na področju policy analize.

Na podlagi Lasswellovih konceptov je policy znanost (deLeon in Vogenbeck 2007, 4–5, Parsons 2005, 19) kontekstualna, multimetodska in problemsko orientirana. Ena izmed glavnih prelomnic pa predstavlja opredelitev stopenj in funkcij v procesu oblikovanja policy rešitev. Tako se je po Lasswellovih predstavah policy znanost zasedrala v:

- »policy analizi: namen je pridobivanje znanja o in za javne politike, ter

- analizi policy procesa, katere namen je znanje o formulaciji in implementaciji javnih politik« (Parsons 2005, 19–20).

Policy analiza je s svojo aplikativno vrednostjo dobila mesto v ameriški administraciji in s tem počasi izrinila sistemsko analizo, katero mnogi vidijo kot predhodnico le-te (deLeon in Vogenbeck 2007, 5). Pri tem Torgerson (2007, 15–6) poudarja, da je bila izjemnega pomena za razvoj vede ravno Lasswellova policy orientiranost, pri čemer pa opozarja, da se je razvila v času, ko je bilo liberalna demokracija najbolj ogrožena s strani fašizma in boljševizma.

3.4.2 The Policy Orientation

Za naše raziskovanje pa je prav tako pomembno, da povzamemo glavne konceptualne usmeritve enega izmed prvih prispevkov Harolda D. Lasswela s področja policy znanosti, torej že prej omenjen zbornik z naslovom *The Policy Science* oziroma njegov članek *The Policy Orientation*.

Članek je razdeljen na 15 poglavij. Uvodno poglavje govori o takratnih aktualnih vprašanjih, pri čemer avtor poudarja in izpostavlja željo po institucionalni integraciji med posamičnimi vladnimi igralci, kakor tudi potrebo po narodni zaščiti v primeru vojne. Izpostavlja potrebo po bolj racionalnem poteku odločevalskega procesa, pri čemer odločitve pri oblikovanju in izvedbi določene javne politike potekajo zunaj meja družboslovnih ved in psihologije. »Tako je policy orientacija osredotočena na znanstveno preučevanje javnih politik in je s tem ožja kot psihologija in družbene vede« (Lasswell 1951, 3).

Lasswell (1951, 4–5) poudarja, da lahko s pomočjo razumevanja policy procesa in s razširitvijo uporabljenih metod raziskovanja konkretno pripomoremo k oblikovanju primernih javnih politik, kakor tudi k razumevanju celotnega konteksta posamične javne politike. Na koncu poglavja pa obenem obrazloži primernost izraza policy, ki ni obremenjen z negativnimi konotacijami.

V drugem poglavju se avtor osredotoči na *metodo*, pri čemer kot prvo omenja pomembnost nekaterih ved v razvoju metodologije v preteklih dveh svetovnih vojnah. Po njegovem mnenju sta bili v času vojn najbolj uspešni vedi ekonomija in psihologija, ki sta s svojim razvitim kvantitativnim pristopom uspešno pomagali v boju zoper nasprotnika. Tako Lasswell (1951, 5) ugotavlja, da »bližje je določena

družbena veda prišla naravoslovni znanosti, lažje je bila njena metodologija sprejeta«, Pri tem pohvali svojega mentorja Merriama v njegovih težnjah po povečani interdisciplinarnosti znotraj družbenih ved, kar se je kazalo z ustanovitvijo Sveta za raziskave v družbenih vedah (Social Science Research Council), in njegovemu doprinosu na področju metodologije družbenih ved.

Tretje poglavje govori o posledicah gospodarske depresije in vojne, kjer analizira prispevke ekonomistov in psihologov v obdobju začetka 20. stoletja, in priznava primat kvantitativnih metod, a hkrati napoveduje nadaljnji razvoj na tem področju; mogoče razvoj v drugo smer (Lasswell 1951, 7).

V četrtem poglavju nadaljuje razpravo o metodi in povzema predavanja profesorja Roberta S. Lynda iz Univerze Columbia, ki priporoča uporabo seh razpoložljivih metod pridobivanje znanja. Pri tem Lasswell priporoča osredotočanje znanosti na osnovne konflikte v družbi.

Peto poglavje govori o avtorjevem prepričanju, da mora biti policy pristop osredotočen na »fundamentalne probleme človeka v družbi« (Lasswell 1951, 8). Te probleme naj bi znanost že prepoznala, a jih ni bila sposobna rešiti ravno zaradi izogibanja dejstev o človeškem faktorju v procesu. Za zgled daje primer iz psihoanalitičnega pristopa in navaja Sallivana, ki je ugotovil, da primarno področje ni »posameznik, kateri je izoliran od družbe, temveč kontekst posameznikovih medosebnih odnosov« (Lasswell 1951, 8). Sallivan je ravno na podlagi interdisciplinarnega pristopa med določenimi družboslovnimi vedami prišel do dognanja, kako kultura vpliva na konstitucijo osebnosti človeka.

V šestem poglavju Lasswell (1951, 8–9) skozi časovno perspektivo drugih ved argumentira, na kakšen način je pomembna uporaba različnih modelov za kvalitativno raziskovanje. Kot primer uspešnosti le-teh navaja ravno Freudov koncept oralne, analne in genitalne osebnosti, ter Webrov model idealnih tipov vodij in oblastniških odnosov, kakor tudi primer reševanja krize s Keynes-Hensenovim pristopom. Podaja opažanje o uspešnosti modelov pri uveljavljanju, saj »združujejo kvantitativna in »nekvantitativna« opažanja, in sicer do te mere da vodijo v nove empirične, teoretične in policy aktivnosti« (Lasswell 1951, 9).

Jasna zastavljenost ciljev je naslov sedmega poglavja, v katerem avtor poudarja potrebo po »jasni formulaciji vrednostnih ciljev vezanih na javno politiko« (Lasswell 1951, 9–10). V njegovem kontekstu pomeni vrednota »kategorijo preferiranih dogodkov« (Lasswell 1951, 9–10) kot je mir napram vojni ali demokracije napram despotizmu. Kot primeri konflikta med načelnimi vrednotami in kulturnimi ali osebnimi težnjami, do katerih lahko pride, pa navaja željo po varnosti (za »belo« ali »arijsko« raso), ter ostanke kastnega sistema.

Osmo poglavje predvideva nadaljnji razvoj policy znanosti. Na tem mestu Lasswell (1951, 10) predpostavi razcvet mnogih podznanosti družbenih ved, ki so na takšen ali drugačen način vezane na policy znanost. Pri tem kot primer navaja uporabo policy orientiranega pristopa pri reševanju problema diskriminacije temnopoltih ali reševanje oziroma ublažitev povojne depresije.

Izostren občutek za čas je prav tako neposredno vezan na policy orientacijo. Tako v devetem poglavju Lasswell (1951, 10–11) razlaga do katere mere so vrednote določenega časa relevantne in cilju primerne. Edino polje znanstvenikove neobjektivnosti se skriva v vrednotah, katere se navezujejo na končne cilje. »Ko so bili ti postavljeni, znanstvenik nadaljuje s svojim delom z največjo mero objektivnosti in uporablja vse njemu razpoložljive metode« (Lasswell 1951, 11), pri čemer so po avtorjevem mnenju pomembni tudi trendi vrednot, usmerjeni v prihodnost.

V desetem poglavju Lasswell (1951, 11) govori o tem, da je »perspektiva policy orientirane znanosti ves svet, saj ljudje celotnega sveta predstavljajo skupnost.«

Enajsto poglavje govori o potrebi policy znanosti demokracije, ki je osredotočena na aktualna dogajanja tistega časa, z namenom iznajdbe vseobsegajoče hipoteze, ki zaobjema celotni svet. Razvojni konstrukti pri tem ne predstavljajo znanstvenih hipotez, saj predstavljajo zgolj možnosti nadaljnjega razvoja dogodkov, in so lahko zgolj pripomočki pri napovedovanju. Lasswell (1951, 11–2) navaja primer eruptivnih centrov svetovnega revolucionarnega gibanja ter primerja dogajanja v Parizu leta 1789 ter Moskvi 1917, obenem pa se sprašuje, ali imata oba dogodka podobne oziroma skupne elemente. Naloga policy znanosti je spremljanje in preučevanje določenih dogodkov širom sveta z namenom določitve pomembnosti oziroma daljnosežnosti določenega dogodka.

Dvanajsto poglavje govori o pomembni lastnosti policy orientacije, da vključuje »kreativno domišljijo, ki omogoči v zgodovinski proces vpeljavo novih in uspešnih javnih politik« (Lasswell 1951, 12). S takšnim pristopom se poveča možnost novih in bolj demokratičnih pristopov v procesu.

Trinajsto poglavje opisuje način, kako oblikovati institucije, da bodo le-te sposobne spremljati področje njihovega interesa. Avtor omenja UNESCO, ki je s svojimi raziskavami pripomogel k temu, da lahko natančneje določi cilje, trende in faktorje ter alternative, primerne za policy znanost demokracije. Hkrati pa poudarja pomembnost predhodnega testiranja, katero še dodatno izboljša rezultate (Lasswell 1951, 12–3).

V štirinajstem poglavju Lasswell (1951, 13–4) opozarja, da policy znanstveniki niso edini, katerih področje preučevanja je policy proces, saj se s tem področjem akademsko ukvarjajo tudi druge discipline, kakor tudi mnogi neakademiki, katerih teorije je potrebno upoštevati. Na podlagi tega predlaga razširitev učnega programa na univerzah, da bi ta vključeval ravno ta neakademika področja. Lasswell na koncu poglavja ponovno poudari pomen interdisciplinarnosti, pri iskanju razvoja določene javne politike.

Petnajsto, zaključno poglavje, Lasswell (1951, 14) uporabi za povzetek celote. Ponovno definira policy znanost kot »disciplino osredotočeno na razlago vzpostavljanja javne politike in proces njenega izvrševanja, kakor tudi iskanja relevantnih podatkov, ter zagotavljanje interpretacij, ki so relevantne za policy problem v določenem časovnem obdobju.« Tako policy okvir pomeni ravno kontekstualno reševanje problemov določenega časa, v katerem znanstvenik prebiva, kakor tudi neke vrste špekulativni pristop pri ugotavljanju prihodnjih trendov in smeri, in sicer na podlagi podatkov, dostopnih v sedanosti. Lasswell (1951, 15) upa, da bo ravno orientiranost policy znanosti pripeljala do »znanja, potrebnega za izboljšanje prakse demokracije«, pri čemer upa na dosego končnega cilja »realizacije človekovega spoštovanja v teoriji in v praksi« (Lasswell 1951, 15)

4 ANALIZA

4.1 Razčlenitev poglavij dela *Psychopathology and Politics*

Bloom (1979, 103) je Lasswellovo delo *Psychopathology and Politics* (13 poglavij) razdeli v štiri tematske sklope. Poglavja 1 - 3 predstavljajo uvod v načeto tematiko, 4 - 5 vsebujejo opis in kritiko takratnih obstoječih političnih definicij in tipologij, poglavja 6 - 9 se nanašajo na osebno zgodovino v navezavi na določeno politično osebno tipologijo, v poglavjih 10 - 13 pa se nahaja analiza države z uporabo psihodinamičnih in socioloških vpogledov. Za načeto tematiko sta najpomembnejši ravni prve dve poglavji, kakor tudi avtorjevo poznejše razmišljanje, ki vsebuje dodatne obrazložitve, in je bilo knjigi dodano šele v ponatisu. Lasswell ravno v teh delih izpostavlja svoje namere in želje glede uporabnosti vede in metodologije, kakor tudi podlago, iz katere izhaja takšno prepričanje.

V prvem poglavju omenjenega dela Lasswell govori o relevantnosti posameznikove osebne zgodovine za politično znanost, saj argumentira, da je preučevanje institucij sicer izjemno pomembno, kakor tudi relevantno, a nam ne pove veliko o vplivu določenega posameznika na institucije. Na tem mestu izpostavlja pomembnost preučevanja psihobiografij različnih osebnosti, kjer vidi največji potencial preučevanja pri pacientih, ki so del svojega življenja preživeli v institucijah, kot so psihiatrične bolnišnice, saj te hranijo različne zapise poteka bolezni, kakor tudi njihovega zdravljenja. Ti zapisi so bili ustvarjeni preko daljšega časovnega obdobja, kot tudi s strani velikega števila različnih strokovnjakov, kar po njegovem mnenju še poveča njihovo relevantnost (Lasswell 1960, 1–6).

Lasswell je prepričan, da je mogoče na na podlagi osebnih biografij ugotoviti posameznikovo motivacijo za politično delovanje. To trditev podkrepi z argumentacijo, da so dogodki v razvojni faza posameznika odgovorni za njegove interes in lastnosti v obdobju odraslosti. Pri tem se sprašuje, ali bo takšno znanje pripeljalo do globljega razumevanja celotnega družbenega in socialnega življenja, kakor tudi poudarja, da je takšen način preučevanja v skladu s prevladujočimi trendi na področju družbenih ved - torej preučevanja posameznika (Lasswell 1948, 7–9).

Po avtorjevih besedah je bilo v tistem času preučevanje posameznikove zgodovine precej nov fenomen, katere začetnik je bil ravno Freud, ki je ubral takšen način gradnje teorije, medtem ko Laswell nadaljuje, da le-to predstavlja podlaga za nadaljnjo testiranje v skladu z dodatnimi podatki. Ravno na teh straneh in v tem kontekstu Laswell poziva k hranjenju zbranega gradiv v psihiatričnih ustanovah za potrebe. Na tem na objektivni znanstveni pristop, ki bi zagotovil, da bo »politologija postala bolj realnost, kakor sinonim« (Laswell 1960, 10–4).

V drugem poglavju najdemo obrazložitev, kaj pomeni psihopatološki pristop. Laswell že na začetku opozarja na težave psihologije, da »opiše osebnost, kot celoto v katerikoli točki posameznikovega razvoja« (Laswell 1960, 15), kot tudi opozarja, da psihologija takratnega časa ni imela na razpolaga krovnega koncepta osebnosti. Avtor je prepričan, da »"normalnost" vključuje komplicirano integracijo teženj, fleksibilno sposobnost prehoda med različnimi oblikami razpoloženj, zamišljenosti« (Laswell 1960, 16), prav tako izpostavlja dejstvo, da je bila moderna psihopatologija v tistem času nov koncept. Pri tem ponovno omenja Freuda, kot izjemno pomembnega za razvoj le-te, obenem pa navaja primere njegovega dela na področju interpretacije simbolov pacientov v hipnotičnem stanju ter njegovega dela na področju interpretacije sanj. Laswell prepoznava pomembnost njegovo metode ravno v dejstvu, da je s pomočjo nje možno »sistematično zdraviti vsako manifestacijo posameznika, kot del povezane celote« (Laswell 1960, 15–27).

V dodatku Laswell tako sam komentira svoj izvirnik, a 30 let kasneje. Takoj na začetku Laswell (1960, 269–319) poudari dejstvo, da je delo nastalo na podlagi želje njegovega mentorja Merriama in drugih z namenom prikaza skupnega sistematičnega in empiričnega pristopa k raziskovanju družboslovnega. Na ta način ponovno potrди relevantnost psihoanalitičnih pristopov in psihoanalize za preučevanje pojma političnega, kakor tudi metode dolgoročnih intervjujev in proste asociacije, a jih hkrati tudi poskuša izboljšati oziroma nakazuje smeri, kako bi bilo določeno argumentacijo in načine raziskovanja možno izpopolniti. Tako je evidentno, da psihoanalitični pristopi za raziskovanje politike in tipov osebnosti v zadnjih 30 letih niso napredovali, saj se posameznikove relevantne konfiguracije tekom življenja ves čas spreminjajo, kar otežuje raziskovanje na takšni osnovi (Laswell 1960, 269–319).

4.2 Korelacija konceptov med prvo fazo Lasswellove kariere in sodobne politične psihologije

Kot smo ugotovili v zgornjih poglavjih, je pri mnogih avtorjih opaziti izjemno spoštovanje do Lasswella, ki ga štejejo za enega izmed ustanoviteljev politične psihologije kot samostojne vede. Po Cottamovi (2010, 6) tako lahko razberemo, da se prve študije tega področja ukvarjajo ravno s korelacijo med osebnostjo in politiko, ki so močno vezane na psihoanalitične pristope, kasneje pa se veda preusmeri predvsem v uporabo vprašalnikov, izvedbe intervjujev, eksperimentov in simulacij.

Ker je politična psihologija izjemno interdisciplinarna veda in temelji na spoznanjih psihologije, kakor tudi politologije ter drugih ved, je pomembno, da imamo v mislih razvoj paradigme raziskovanja na področju prve, tj. psihologije. Smith in drugi (1995, 1) ugotavljajo, kako sodobna koncepcija psihologije temelji na močnih pozitivističnih pristopih, ob čemer ugotavljajo zelo počasen premik na področju metodologije pridobivanja znanja.

Takšen premik na področju psihologije po večini ni prisoten, saj je ta zelo omejen (Smith in drugi 1995, 1–2). Smith in drugi (1995, 2) vidijo njen razvoj v »okvirje pozitivistične logike in empirističnih impulzov, ki ležijo v samem osrčju behaviorističnih eksperimentov.« Na podlagi tega imajo takšni pristopi navadno privilegirani položaj na področju raziskovanja tega področja.

V kolikor upoštevamo koncepte sodobne politične psihologije v njihovi težnji po interdisciplinarnosti, ima le-ta v tem oziru prednost pred koncepti sodobne psihologije, saj uporablja širši spekter metod in tehnik ter povezuje teorije različnih ved v nekakšno celoto. To povezovanje žal povzroča tudi določene nekonsistentnosti v sami teoriji vede, a akademiki upajo, da jih bodo prihodnje generacije teoretikov in raziskovalcev uspele razrešiti.

Če za hip nakažemo razmerje spoznanja med psihologijo in nakazanimi pristopi Lasswellove politične psihologije, vidimo, da je njena prednost ravno v bolj odprtih pristopih raziskovanja. S tem se sklicujemo ravno na psihoanalitični pristop psihobibliografij, katere ne moremo uvrstiti pod okrilje stogih empiristično - pozitivističnih metod ali mimo predpostavke interdisciplinarnosti. Politična psihologija tako na podlagi svojih konstitutivnih začetkov črpa oziroma vztraja pri odprtih

pristopih raziskovanja. Njena prednost je ravno v njenem interdisciplinarnem pristopu, kakor tudi možnosti uporabe velikega spektra instrumentov raziskovanja.

Potrebno bi se bilo osredotočiti tudi na sedanja dognanja a področja psihologije, specifično področja osebnosti, saj ta predstavljajo trd tako za psihologijo, kot tudi za politično psihologijo, katera črpa teorijo ravno iz prve. Lamovec in drugi (1975, 6) zato osebnostne teorije razvrstijo po različnih klasifikacijah, katerih najbolj splošna je ravno delitev na celostne in elementaristične. V prvo skupino prištevamo tudi psihoanalitične teorije, za katere je značilno »da pojmujejo posamezne osebnostne značilnosti - v kolikor o njih sploh govorijo - z vidika celotne osebnostne integracije«¹ (Lamovec 1975, 6).

Pri tem pa avtorji (Lamovec 1975, 8) opozorijo, da se pri sodobnem številu in raznolikosti teorij osebnosti bralcu postavlja vprašanje njihove relevantnosti. A nadaljujejo, da je »stvarnost, v tem primeru človekova osebnost, ena, vendar jo različni avtorji spoznavajo in kategorizirajo na različne načine, z različnih vidikov / saj se / psihologija namreč še ni razvila do stopnje velikih integracij« in da je pot do te točke še dolga, a pričakovana (Smith in drugi 1995, 9).

Pomembno pa je imeti v mislih, da velika večina osebnostnih teorij izhaja iz obdobja med letoma 1940 in 1955, manjše število pa med letoma 1910 in 1925. Nadaljnega razvoja na področju teorije osebnosti tako po Lamovcu in drugih (1975, 8) ni zaslediti, kar pomeni, da je teorija na tem področju v fazi stagnacije, in naj bi se situacija razrešila razrešila ravno po Khunovi teoriji o razvoju znanosti - integracija dosedanjih teorij na novi višji ravni.

Glede samega dela pa bi povzeli Bloomove (1979, 103) zaključke, da je delo sicer ujetnik svojega časa, a je še vedno pomembno gradivo za »pretekle, sedanje in prihodnje debate«, saj se lahko danes na podlagi aktualnih teorij vidijo povezave med razvojnimi in političnimi tipi, katere opisuje Lasswell.

¹ Vidna korelacija z Lasswellom (1960, 23)

4.3 Korelacija konceptov med drugo fazo Lasswellove kariere in sodobne policy znanosti

Kot že omenjeno, velja Lasswell za enega izmed očetov policy znanosti. Njegova dela na tem področju predstavljajo nekakšno izhodišče vede kot takšne. Prednost avtorjevega neprekinjenega delovanja tekom njegove drugega in tretjega dela karierne poti pa ga postavlja v posebni položaj, saj je lahko kontinuirano sooblikoval razvoj policy znanosti, kakor tudi vnašal dodatna spoznanja, skladno z razvojem drugih znanstvenih področij, katera so se izkazala za relevantna za njen nadaljnji razvoj.

Kot govorijo Farr in drugi (2006, 582), je Lasswell v prvi meri narekoval razvoj policy znanosti demokracije², pri tem pa po mnenju avtorjev ni pokazal popolne eksplicitnosti in točnosti. Kot vidimo v našem pregledu članka *The Policy Orientation* (1951), nam v njegovem enajstem poglavju daje samo neke vrste glavne smernice in ideje razlage temina, kakor nadalje počne v njegovih kasnejših delih.

Lasswell je kasneje zaradi tega deležen precejšnje kritike, ki naslavljajo predvsem njegovo koncepcijo pozitivističnega pristopa k raziskovanju in predpisom vrednot (Farr in drugi 2006, 583), kar je razvidno iz sedmega oziroma devetega poglavja članka in predstavlja nekakšen oksimoron. Pri tem avtorji (Farr in drugi 2006, 583) izpostavljajo predvsem Estona, Moorea, Wolperta, Gewirtha in Cricka.

Parsons (2002, 43) ugotavlja, da je iz »zgodovinskih zapisov razvidno, da se Lasswellove želje po policy znanosti demokracije niso uresničile«. Po njegovem mnenju se javne politike v sodobnih demokracijah po večini oblikujejo brez pomembnega vpliva družbenih ved ali policy znanost, kar dokazuje na primeru Združenega kraljestva, kar je moč zaslediti tudi pri Farrju in drugih (2006, 584–6). V današnjih časih je takšen modificiran koncept uporabil tudi Dryzek (Farr in drugi 2006, 584), ki pa se posveča »policy znanosti participatorne demokracije«.

4.4 Metodološke korelacije oziroma razlike

Kot je razvidno iz Lasswellovega članka *Policy Orientation*, avtor v 15. Poglavju poudarja uporabo kvantitativnih metod za pridobivanje podatkov, kot nalogo policy

² Izraz v angleščini: Policy Science of Democracy (Farr in drugi 2006, Lasswell 1951, Parsons 2002)

znanosti za interpretacijo pridobljenih podatkov s ciljem napovedovanja in predvidevanja prihodnjih dogodkov, kakor tudi vpliva javnih politik na to dogajanje. Pri interpretacije se tako naslanja predvsem na uporabo interdisciplinarnih prijemov, kakor tudi nekvantitativnih metod in tehnik.

Lasswellov velik doprinos na področju metodologije najdemo ravno na področju razvoja vsebinske analize, katero je uspel uveljaviti do pozicije pomembnosti in relevantnosti. Razvoj takšnega pristopa moramo razumeti v okvirju zgodovinskega časa, v katerem je nastajal. Nedvomno je k (hitrejši) uveljavitvi pripomogla potreba vlade ZDA po znanstvenem pristopu raziskovanja vsebine, predvsem medijskih in drugih komunikacijskih kanalov, v njihovi nalogi identifikacije fašističnih in nacističnih sporočil (Krippendorff 2004, 8). Prav tako pa je pomembno, da njegovo delo na področju razvoja vsebinske analize razumemo z vidika določenega časovnega obdobje ustvarjanja v njegovem življenju. Lasswell je razvijal svoje koncepte vsebinske analize ravno v času, ki predstavljal njegov prehod in odhod izpod okrilja svojega mentorja Merriama, ter aktivnega dela za ameriško vlado. Tako opažamo, da je Lasswell , skupaj z mnogimi drugimi, ki so sorazvijali metodo v tem času, vztrajali na trdi kvantifikaciji podatkov predvsem zaradi trdnega prepričanja in želje po uporabi bolj eksaktnih metod pri raziskovanju na področju družboslovja (Franzosi 2008, xxi–i).

Kasneje lahko opazimo počasen premik vsebinske analize iz strogo kvantitativnih metod k kvalitativnim (Krippendorff 2004, 15–6), in sicer na podlagi argumentacije, da je »branje teksta kvalitativno« (Krippendorff 2004, 15–6), kar se navezuje tudi na novi historizem, ki ga kot metodo raziskovanja uporabljamo v tem delu. Skozi razvoj metode so se nato pojavili še druge vrste analiz, katere lahko uvršamo med vsebinske, in sicer je govora o diskurzivni analizi, socialno-konstruktivistični analizi, retorični analizi, etnografsko-vsebinski analizi, pogovorni analizi. Kvalitativne pristope k vsebinski analizi tako imenujemo tudi interpretativne, svoje korenine pa imajo v vedah kot so literarna teorija oziroma družbene vede (Krippendorff 2004, 17). Po Krippendorfu je vsebinska analiza danes uporabna na mnogih področjih raziskovanja, saj je prerasla svoje začetne omejitve. Vse večjo popularnost takšnega pristopa avtor pripisuje tudi splošni pogosti uporabi računalnikov, kot pripomočka pri izvedbi analize.

5 ZAKLJUČEK

Povezavo med moderno politično psihologijo in deli Harolda D. Lasswella je nedvomno potrebno interpretirati v luči sprememb humanističnih in znanstvenih pristopov na mikro in makro ravni, ki so se dogajale vse od konstitucije politične psihologije naprej (McGuire 2004, 26).

V želji po interpretaciji in aktualnosti Lasswellovih del je potrebno poudariti, da ga Goodin in Klingerman (1996, 31) v delu *A New Handbook of Political Science* še vedno postavljata na 10. mesto najbolj pogosto sklicevanih avtorjev, kar je zaslediti tudi pri številnih drugih avtorjih (Farr in drugi 2006, 584). Čeprav strokovna umestitev ni nujno izkaz njegove aktualnosti, pavsekakor predstavlja relevantnost njegovih argumentov za nadaljnji razvoj vede ter razumevanje le-te.

Lasswella v povezavi s področjem politične psihologije izpostavlja tudi McGuire (2004, 37), kateri trdi, da je glede na obstoj treh različnih valov v razvoju in fokusu vede, obstajalo le malo avtorjev, ki so se z vedo ukvarjali tudi v drugem časovnem obdobju. Po večini se je prehod odvijal v obliki zamenjav vodilnih teoretikov in raziskovalcev. Lasswell je bil eden izmed redkih, ki so se s področjem ukvarjali skozi celotno obdobje njihovega življenja, a je v določenih pogledih v veliki meri vztrajal pri svoji izhodiščnih tezah.

Kot ugotavljamo, se je načelo interdisciplinarnosti, predlagano, uporabljeno in živeto s strani Lasswella, obdržalo skozi desetletja. Tako policy znanost, kakor politična psihologija, črpa ravno moč iz svojih korenin v interdisciplinarnosti. Ta pa v primeru politične psihologije ne posega samo v področja političnega ali psihološkega, temveč, kakor že povedano, presega meje le-tega. Svoje ugotovitve, metode in teorije črpa iz celotnega spektra družboslovja, včasih tudi naravoslovja. Enako velja za policy znanost oziroma tehnično policy analizo, katere temelji ležijo ravno v metodah primerjave in čez sektorske povezljivosti pojmov ter dognanj za doseganje ciljev znanstvenega raziskovanja. Tako smo v prejšnjih poglavjih opazili, da se določeni metodološki pristopi, predvsem vsebinska analiza, še vedno uporabljajo tudi na področju politične psihologije, čeprav so psihoanalitične koncepte, katere je uporabljal Lasswell, nadomestili z novejšimi ali predelanimi teorijami.

Ne glede na mnoge kritike njegove policy orientacije ter policy znanosti demokracije lahko opazimo, da so določene ideje in koncepti ostali v uporabi vse do današnjega dne. Tako lahko vidimo, da policy analiza še danes uporablja načelo vrednostne nenevtralnosti (Fink-Hafner 2007), v veljavi pa ostajajo tudi njegove, sicer spremenjene, a načeloma podobne, funkcije odločevalskega procesa (Farr in drugi 2006)

Pri tem celotni spekter uporabljenih metod in tehnik raziskovanja pri obeh vedah zajema tako kvantitativne, kakor tudi kvalitativne pristope. Seveda obstajajo avtorji oziroma trendi tekom razvoja, ki so se naslanjali bolj na eno ali drugo stran, a sami kljub temu vztrajamo, da je tudi Lasswellov metodološki pragmatizem eden izmed vzrokov uspešnosti in obstojnosti obeh ved.

Opazno je, da je skozi celotno življenje H.D. Lasswella interdisciplinarnost igrala izjemno pomembno vlogo, kar smo na mnogih točkah našega raziskovanja tudi poudarili. Tako lahko z zelo veliko verjetnostjo sklepamo, da se je avtor "bojeval" za uveljavitev določenih novih ved tekom svojega življenja, kakor tudi za razvoj določenih pristopov in metodologij, pri čemer ni bil pristaš znanstvenega izolacionizma, kakor tudi ne metodološkega preskripcionizma. Kot ugotavljata Ascher in Hirschfelder-Ascher (2004, 33), je bil Lasswell prepričan v pragmatični pristop, katere glavna premisa je po Rortyju (Ascher in Hirschfelder-Ascher 2004, 33) »da se teorije preverjajo na podlagi njihove instrumentalnosti v rabi«, pri čemer je ta bolj pomembna, kot njihovo skladnost s konvencionalnim znanstvenim pristopom, ter da je pri preverjanju določenih teorij bolj pomemben kontekst, v katerem se te testirajo, kot pa univerzalna veljavnost le-teh.

Lasswellovo politično psihologijo je potrebno razumeti na temeljih, na katerih jo je gradil. Njegov pristop je osredotočen predvsem na pragmatičen znanstveni aparat, ki razvija hipoteze, katere niso vedno in povsem veljavne, a veljajo v veliki meri primerov (Ascher in Hirschfelder-Ascher 2004, 33), in seveda v kontekstu.

Če primerjamo Lasswellova dela, obravnavana v tej diplomski nalogi, lahko vidimo njegovo razdvojenost med strogim kvantificiranjem, kot relevantnim načinom pridobivanja in razvoja znanja, kar se še posebej kaže v njegovem delu na področju vsebinske analize in med poudarki, narejenimi v enem izmed svojih zgodnjih del *Psychopathology and Politics*, kjer govori predvsem o pozitivnih lastnostih biti

sposoben interpretirati podatke, naj si bo na podlagi simbolov (Freud), ali pa kasneje na področju *Policy Science*, in načeli uporabnosti ter interdisciplinarnosti.

Ne glede na že prej omenjena nasprotovanja, ki se pojavljajo znotraj njegovih idej oziroma zamisli, bi se strinjali s Farrom in drugimi (2006, 586), ki govorijo, da je bil je bil Lasswell, ne glede na nekonsistentnosti, nedvomno človek, kateri si je upal k reševanju takratnih, in v določenem oziru tudi današnjih, problemov znotraj znanosti in družbe pristopati na inovativen in kreativen način. S takšnim razmišljanjem je dal vzpodbudo različnim "drugačnim" pogled, ki so se razlikovali od prevladujočih pogledov in do določene mere sovplival na razvoj tukaj preučevanih ved - politične psihologije in policy znanosti.

Na podlagi vsega povedanega lahko vidimo, da je Lasswell nedvomno igral pomembno vlogo pri razvoju določenih disciplin znotraj družboslovja, ter zaključimo, da so njegova dela bila podlaga za nadaljnji razvoj le-teh. Tako so določena področja, kot je politična psihologija, v današnjem času presegla začetne okvirje, tako metodološke, kakor tudi teoretične, in z leti konsolidirala svoj položaj znotraj znanosti. Skozi zgodovinski pregled smo prikazali, kako se je le-ta tekom svojega razvoja prilagajala oziroma bila na različne načine preoblikovana kot rezultat prevladujočih znanstvenih trendov takratnega časa. Današnji čas, v katerem se vse bolj zavedamo pomembnosti znanstvenega pluralizma³, pa daje možnost ponovnega razmisleka o vnovični prilagojenosti uporabe določenih aspektov teorij in metod ,uporabljenih s strani Lasswell.

Za zaključek diplomskega dela bi želeli dodati oziroma, v Lasswellovem stilu, predlagati določena branja, kot je članek *The Polcy Orientation* ter zgodovino prvih korakov policy znanosti, kurikulumu študentov dodiplomskega študija smeri analize politik, saj takšno znanje pripomore k globljemu razumevanju sedanjih konceptov tega področju, kakor tudi metodoloških in epistemoloških omejitev.

³ (della Porta in Keating 2008a, 318), kakor tudi to delo do določene mere temelji na metodološkem pluralizmu - novi historizem (Virk 2003, 238).

6 LITERATURA

Almond, Gabriel A. 1987. *Harold Dwight Lasswell: 1902-1978*. Washington D.C.: National Academy of Science. Dostopno prek: <http://www.nasonline.org/publications/biographical-memoirs/memoir-pdfs/lasswell-harold.pdf> (29. avgust 2012).

Ascher, William in Barbara Hirschfelder-Ascher. 2004. Linking Lasswell's Political Psychology and the Policy Sciences. *Policy Sciences* 37 (1): 23–36.

Bergner, Raymond M. 1997. What Is Psychopathology? And So What? *Clinical Psychology: Science and Practice* 4 (3): 235–48.

Bevir, Mark, in R.A.W. Rhodes. 2002. Interpretative Theory. V *Theory and methods in political science*, ur. David Marsh in Gerry Stoker, 131–52. Hampshire: Palgrave Macmillan.

Bloom, Richard W. 1979. Psychopathology and Politics (Review). *Journal of Personality Assessment* 43 (1): 102–3.

Cottam, Martha L. 2010. *Introduction to political psychology*. New York; Hove: Psychology.

deLeon, Peter in Danielle M. Vogenbeck. 2007. The Policy Sciences at the Crossroads. V *Handbook of public policy analysis: theory, politics, and methods*, ur. Frank Fischer in Gerald J. Miller, 3–14. Boca Raton; London; New York: CRC Press.

della Porta, Donatella in Michael Keating. 2008a. Comparing approaches, methodologies and methods. Some concluding remarks. V *Approaches and methodologies in the social sciences: a pluralist perspective*, ur. Donatella della Porta in Michael Keating, 316–22. Cambridge (UK); New York: Cambridge University Press.

--- 2008b. How many approaches in the social sciences? An epistemological introduction. V *Approaches and methodologies in the social sciences: a pluralist perspective*, ur. Donatella della Porta in Michael Keating, 19–39. Cambridge (UK); New York: Cambridge University Press.

Deutsch, Morton, in Catarina Kinnvall. 2002. What Is Political Psychology? V *Political Psychology*, ur. Kristen R. Monroe, 15–42. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Farr, James, Jacob S. Hacker in Nicole Kazez. 2006. The Policy Scientist of Democracy: The Discipline of Harold D. Lasswell. *American Political Science Review* 100 (4): 579–87.

Fink-Hafner, Danica. 2007. Znanost "o" javnih politikah in "za" javne politike. V *Uvod v analizo politik: Teorije, koncepti, načela*, ur. Danica Fink - Hafner, 9–30. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Franzosi, Roberto. 2008. Content Analysis: Objective, Systematic, and Quantitative Description of Content. V *Content analysis*, ur. Roberto Franzosi, xxi–xli. Los Angeles: Sage.

Goodin, Robert E. in Hans-Dieter Klingemann. 1996. Political Science: The Discipline. V *A New Handbook of Political Science*, ur. Robert E. Goodin in Hans-Dieter Klingemann, 3–49. New York: Oxford University Press.

Hollis, Martin. 2002. *Filozofija družbene vede: uvod*. Maribor: Aristej.

Jost, John T. in James Sidanius. 2004. Political Psychology: An introduction. V *Political psychology: key readings*, ur. John T. Jost in James Sidanius, 1–22. New York: Psychology Press.

Krippendorff, Klaus. 2004. *Content analysis : an introduction to its methodology*. Thousand Oaks; London; New Delhi: SAGE Publications.

Lamovec, Tanja, Janek Musek in Vid Pečjak, ur. 1975. *Teorije osebnosti*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Lasswell, Harold D. 1948. *Power and personality*. New York: Viking.

--- 1951. The Policy Orientation. V *The policy sciences*, ur. Daniel Lerner in Harold D. Lasswell, 3–15. Stanford: Stanford University Press.

--- 1960. *Psychopathology and politics*. New York: Viking Press.

Lerner, Daniel in Harold D. Lasswell. 1951. *The policy sciences*. Stanford: Stanford University Press.

Lohmann, Hans-Martin. 1988. Politische Psychologie und Psychoanalyse. V *Politische Psychologie heute*, ur. Helmut König, 53–72. Opladen: Westdeutscher Verlag.

McDougal, Myres S. 1979. Harold Dwight Lasswell 1902-1978. *Faculty Scholarship Series*. Dostopno prek: http://digitalcommons.law.yale.edu/fss_papers/ 2663 (29. avgust 2012).

McGuire, William J. 2004. The Poly-Psy Relationship: Three Phases of a Long Affair. V *Political psychology: key readings*, ur. John T. Jost in James Sidanius, 26–39. New York: Psychology Press.

Muth, Rodney, Mary M. Finley in Marcia F. Muth. 1989. *Harold D. Lasswell: An Annotated Bibliography*. Nizozemska: Kluwer Academic Publishers.

Parsons, Wayne. 2002. From Muddling Through to Muddling Up - Evidence Based Policy Making and the Modernisation of British Government. *Public Policy and Administration* 17 (3): 43–60.

Parsons, Wayne. 2005. *Public Policy: an introduction to the theory and practice of policy analysis*. Glos: Edward Elgar Publishing Limited.

Smith, Jonathan A., Rom Harré in Luk Van Langenhove. 1995. Introduction. V *Rethinking psychology*, ur. Jonathan A. Smith, Rom Harré in Luk Van Langenhove, 1–9. London; Thousand Oaks; New Delhi: Sage.

Torgerson, Douglas. 2007. Promoting the Policy Orientation: Lasswell in Context. V *Handbook of public policy analysis: theory, politics, and methods*, ur. Frank Fischer, Gerald J. Miller in Mara S. Sidney, 15–28. Boca Raton; London; New York: CRC Press.

Virk, Tomo. 2003. *Moderne metode literarne vede in njihovo filozofsko teoretske osnove: Metodologija 1*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za primerjalno književnost in literarno teorijo.